

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/150/2021
Identifikačné číslo spisu: 4108233110
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:4108233110.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne P. G., bytom Š. XX, E., zastúpenej Mgr. Martinom Lieskovským, advokátom, so sídlom Farská 40, Nitra, IČO: 42 427 291, proti žalovaným 2/ F. K., bytom Š. XXX/XX, A., 3/ C. P., bytom Z. D. XX, 4/ Š. M., 5/ Ž. Š., rod. M., 6/ K. S. (ž. P., rod. D.), 7/ Y. D., rod. M., 8/ C. M., 9/ F. M., žalovaní v 4/ až 9/ zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, Búdková cesta 36, Bratislava, IČO: 17 335 345, 10/ A. A. A., bytom L. X, I., 11/ U. S. Š., bytom Z. XX, I., 12/ S. G., bytom P., 13/ I. T., bytom J., o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 19C/254/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 16. júla 2020 sp. zn. 9Co/216/2019, 9Co/94/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 16. júla 2020, sp. zn. 9Co/216/2019, 9Co/94/2020, z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. júla 2019 č. k. 19C/254/2008-739 žalobu - ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia, že jej matka A.X. G., ktorá zomrela dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom A. XXX bola ku dňu smrti výlučnou vlastníčkou v petite vymedzených nehnuteľností - zamietol a žalovaným 1/, 2/, 3/, 4/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/, 10/, 11/ a 13/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že keďže sestra žalobkyne A. A. E. účastníčkou konania nebola, musela byť žaloba z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie zamietnutá. S poukazom na uvedené, súd žalobu zamietol a ďalšími námietkami strán sporu, ako aj návrhmi na doplnenie dokazovania, ktoré nesmerovali k odstráneniu uvedeného nedostatku vecnej legitímácie sa z dôvodu hospodárnosti nezaoberal a nevykonal ani dokazovanie na ich preukázanie.

1.2. Súd prvej inštancie uznesením z 26. septembra 2018, č. k. 19C/254/2008-529, v spojení s opravným uznesením z 19. júna 2019, č. k. 19C/254/2008-628, pripustil zmenu žaloby.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolania žalobkyne rozsudkom zo 16. júla 2020, sp. zn. 9Co/216/2019, 9Co/94/2020, v zmysle § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, žalovaným 1/, 2/, 3/, 4/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/, 10/, 11/ a 13/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, žalovanému 12/ náhradu

trov odvolacieho konania nepriznal a odvolanie žalobkyne voči uzneseniu označenému v bode 1.2. odmietol ako neprípustné. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne a dostatočným spôsobom zistil skutkový stav veci za účelom ustálenia správneho právneho záveru a svoje rozhodnutie správne a dostatočne odôvodnil. Pokiaľ súd prvej inštancie konštatoval, že ak ďalšia dedička poručiteľky - sestra žalobkyne ako strana sporu v tomto konaní nevystupovala, nebolo možné pre nedostatok vecnej legitímácie žalobe vyhovieť a takýto záver súdu považoval za jednoznačne správny. Ani námietka žalobkyne, že súd prvej inštancie nevykonal ňou navrhnuté dôkazy, nemala svoje opodstatnenie, keď z dôvodov uvedených vyššie je jednoznačné to, že súd mal nesporne preukázaný nedostatok vecnej legitímácie, čo bez toho, že by bolo dôvodné sa ďalej zaoberať meritom prejednávanej veci, správne viedlo k zamietnutiu žaloby. Poukázal, prečo tento záver zodpovedá jednotnej judikatúre Najvyššieho súdu SR, ktorá prešla i testom ústavnosti, uviedol, prečo naopak rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR za ustálenú rozhodovaciu prax súdu v zmysle ustanovení CSP považovať nemožno. Napokon uviedol, že neprihliadol na rozhodnutie ESLP vo veci Lupas a iní proti Rumunsku pre zásadný rozdiel v skutkových okolnostiach. Krajský súd sa vyporiadal i s ďalšími odvolacími námietkami.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku navrhnúc, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedla, že súd prvej inštancie i odvolací súd sa nedostatočne a nesprávne vypořádali s otázkou vecnej legitímácie a postavenia sestry žalobkyne v konaní. Poukázala na skutočnosť, že jej sestra bola v podaní, ktorým bolo konanie iniciované, označená a nebolo jej povinnosťou v ďalších úkonoch označovať všetkých účastníkov konania, resp. všetky strany sporu. Nepovažovala za podstatné, že sestra žalobkyne žalobu nepodpísala, mohla totiž figurovať v konaní i na žalovanej strane. Súd mal tieto nejasnosti odstraňovať z úradnej povinnosti.

4. Žalovaná 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd odmietol dovolanie žalobkyne. Slovenský pozemkový fond navrhol dovolanie zamietnuť. Žalované 3/ a 13/ súhlasili s napadnutými rozsudkami.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) predovšetkým skúmal, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, čo je jeho povinnosťou vyplývajúcou priamo z ustanovenia § 161 ods. 1 s použitím § 438 CSP. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby mohol súd autoritatívne rozhodnúť vo veci samej. Existencia a splnenie procesných podmienok je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu článku 1 CSP. Súd je povinný zisťovať ich existenciu a splnenie v každom štádiu konania, teda aj v štádiu konania dovolacieho.

6. Jednou z podmienok konania je procesná subjektivita strany konania, známa podľa právnej úpravy účinnej do 30.06.2016 ako spôsobilosť byť účastníkom konania.

6.1. Občiansky súdny poriadok (ako zákon účinný v čase začatia konania) v § 19 vymedzil, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

6.2. Civilný sporový poriadok (účinný v čase rozhodovania odvolacieho súdu) v § 61 určuje, procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Nedostatok procesnej subjektivity je dôvodom zastavenia konania (§ 62 CSP), ak však strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (§ 63 ods. 1 CSP). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (§ 63 ods. 2 CSP). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

7. Korelátom procesného pojmu procesná subjektivita je hmotnoprávny pojem práva subjektivita (spôsobilosť na práva a povinnosti) /Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 223/. Procesnú subjektivitu má subjekt, ktorý disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti. Fyzická osoba nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti narodením (spôsobilosť na práva a povinnosti má aj nasciturus pod podmienkou, že sa narodí živý) a stráca ju svojou smrťou. Nedostatok procesnej subjektivity je spravidla neodstrániteľnou vadou konania. Treba ale zvažovať, či strana nemá procesnú subjektivitu od začiatku konania, alebo ju stratila v priebehu konania. Ak strana nedisponuje procesnou subjektivitou v čase začatia konania, ide o neodstrániteľnú vadu konania, ktorej následkom je jeho obligatórne zastavenie. Ak dôjde k strate procesnej subjektivity fyzickej osoby počas konania, súd konanie zastaví, alebo v konaní (najmä ak ide o majetkový spor, ktorého legálnu definíciu zákonná úprava neobsahuje) pokračuje s dedičmi fyzickej osoby, prípadne s tými, na ktorých prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide. Ustanovenie § 63 ods. 1 CSP treba vykladať ako objektívnu možnosť či nemožnosť v konaní pokračovať (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 227). Uznesenie o pokračovaní v majetkovom spore vydá súd podľa § 63 ods. 2 CSP bezodkladne po skončení konania o dedičstve, avšak vo výnimočných prípadoch môže v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

8. Z vlastnej činnosti (lustráciou) dovolací súd zistil, že žalovaný 1/ P. K., narodený XX.XX.XXXX, naposledy bytom A. XXX, zomrel X. A. XXXX. Túto skutočnosť potvrdzuje aj uznesenie Okresného súdu Nitra zo 7. decembra 2020, č. k. 8D/46/2020-62, Dnot 114/2020, právoplatné dňa 7. decembra 2020, ktoré na žiadosť doručil dovolaciemu súdu Okresný súd Nitra. Dovolací súd vychádzajúc z § 470 ods. 1 CSP posudzoval otázku procesnej subjektivity žalovaného 1/ v tomto spore, i keď konanie bolo začaté pred účinnosťou CSP, podľa predpisov platných v čase podania dovolania, t. j. podľa ustanovení CSP. Zo spisu zistil, že odvolací súd vo veci rozhodol 16. júla 2020. Z uvedeného vyplýva, že (pôvodný) žalovaný 1/ v čase rozhodovania odvolacieho súdu procesnou subjektivitou nedisponoval.

9. Nakoľko odvolací súd konal so žalovaným 1/, ktorý nebol nositeľom procesnej subjektivity (ani spôsobilosti na právne úkony), dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu za účelom odstránenia uvedeného procesného pochybenia (§ 438 ods. 1, § 63 ods. 2 CSP) vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

10. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.